

Soğuk Savaş Dönemi Türkiye'sinde
Antikomünizm ve Antiemperyalizm Algısı

Editör:
Hilal KARAVAR

Bu kitabın yayın hakkı SİYASAL KİTABEVİ'ne aittir. Yayınevinin ve yayıncısının yazılı izni alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

Soğuk Savaş Dönemi Türkiye'sinde Antikomünizm ve Antiemperyalizm Algısı

Editörler: Hilal Karavar

Yayınevi Editörü: Ali Cevat Paloğlu

Kapak ve Sayfa Düzeni: Gamze Uçak

©Siyasal Kitabevi Tüm Hakları Saklıdır.

2021 Ağustos, Ankara

ISBN No: 978-625-7424-04-2

Siyasal Kitabevi-Ünal Sevindik

Yayıncı Sertifika No: 14016

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

Baskı:

Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.

Sertifika No: 47865

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48

Tel: 0(312) 341 36 67

Dağıtım:

Siyasal Kitabevi

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay/Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

http://www.siyasalkitap.com

Soğuk Savaş Dönemi Türkiye'sinde
Antikomünizm ve Antiemperyalizm Algısı

Editör:
Hilal KARAVAR

İçindekiler

ÖNSÖZ	7
1. BÖLÜM: Soğuk Savaş Döneminin Meşruiyet Zemini: Ötekinin Ortaya Çıkışı	9
Mahmut KAYA	
Öteki'nin Oluşumunda Oryantalizm.....	10
Soğuk Savaş Döneminde SSCB Politikalarında Oryantalizmin İzleri	17
2. BÖLÜM: Soğuk Savaşın İlk Yıllarında SSCB'nin Türkiye Siyasetinde Ermenilerden İstifade Girişimi	23
Sevinç RUİNTAN	
Hariçte Yaşayan Ermenilerin SSCB'ye Yeniden Yerleştirilme Süreci ve Sovyet Toplumuna Entegrasyonuna Yönelik Atılan Adımlar.....	31
Yabancı Ermenilerin SSCB'ye Yerleştirilmesinin Durdurulması: Onlara Karşı Repressiya Tedbirleri.....	37
Ermenilerin SSCB'ye "Repatriasiya"nın Sonuçları	39
3.BÖLÜM: Türkiye'de Soğuk Savaş ve Sinema	47
Levent YAYLAGÜL	
Tarihsel Arka Plan.....	48
Ve TÜRKİYE.....	52
Sinemanın Gelişimi.....	56
Toplumsal Gerçekçilik	57
Halk Sineması	59
Ulusal Sinema.....	60
Devrimci Sinema	62
Milli Sinema Anlayışı	63
Bir Denetim Mekanizması Olarak Sansür	67
TRT, Türk Edebiyatı ve Sinema	69
4.BÖLÜM: Toprak Reformu Tartışmalarında Anti-komünist Söylem.....	79
Ceyhan Öğreten	
Toprak Reformuna Yönelik Çalışmalar	81
Siyasal Erk Açısında Türkiye'de Toprak Reformu ve Komünizm.....	85
Çiftçi Birlikleri ve Meslek Kuruluşlarının Toprak Reformuna Yönelik Muhalefetinde Komünizm Söylemi.....	87

1757 sayılı Toprak Reformu Kanunu ve Kanuna Tasarısına Yönelik Tartışmalarda Komünist Söylem	91
---	----

5.BÖLÜM: Soğuk Savaş Döneminde Türkiye’de Anti-Amerikan Söylem:

Yön Dergisinin Türkiye-ABD İlişkilerine Yönelik Eleştirisi 103

Seyran Efilti ATAY

Yön Hareketi ve Yön Dergisinin Doğuşu	103
---	-----

Yön Dergisinin Kimliği	108
------------------------------	-----

Yön Dergisinde Türk-ABD İlişkileri	109
--	-----

6.BÖLÜM: Güvenikleştirme Teorisi Bağlamında Türkiye’deki Komünist Korkusunu

Yeniden Okumak 127

Hilal KARAVAR

Siyasi ve Toplumsal Güvenlikte Komünizm Korkusu Söyleminde Dergilerin Rolü	128
--	-----

İnşa Edilen Komünizm Korkusunun Politik Olarak Kullanımı	139
--	-----

ÖNSÖZ

Kitabın okuyucuları için çalışmanın amacını ortaya koymadan evvel başlıkta geçen *Soğuk Savaş* tabirini hatırlatmak yararlı olacaktır. 1945-1990 yılları (bazı kaynaklar 1947-1991 olarak kabul ederler) arasında tam kırk beş yıl boyunca uluslararası ilişkilerde egemen olan dönem *Soğuk Savaş dönemi* olarak adlandırılır. Bu dönemin iki ucunun baş aktörleri olan Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği'nin iç ve dış politikalarını, söylemlerini ve hatta uluslararası oluşumlarını bu dönem derinden etkiledi. Doğal olarak iki kutba ayrılan dünyada -biraz iddialı bir söylemle- neredeyse hiçbir devlet *Soğuk Savaş dönemi* ortamından kurtulamadı. Devletlerin politikalarını ve iç siyasetlerini Amerikan ve Sovyet söylemleri belirledi. Bu dönemde taraflar doğrudan ordularla savaş yapmamış olsalar da ideolojik olarak çatışmaya girdiler. Bir anlamda devletler arasındaki çatışmanın temelini sosyal sistemleri değiştirmek oluşturuyordu denilebilir.

Bu çalışma *Soğuk Savaş'ın* Türkiye üzerine sosyal, kültürel, siyasal alandaki etkilerini ortaya koymak için hazırlandı. Kitabın birinci bölümünde “Soğuk Savaş Döneminin Meşruiyet Zemini: Ötekinin Ortaya Çıkışı” başlığıyla aslında Batı ve Rus/Sovyet ideolojik ayrımının tarihsel kökenleri açıklandı. İkinci bölümde “Soğuk Savaşın İlk Yıllarında SSCB'nin Türkiye Siyasetinde Ermenilerden İstifade Girişimi” başlığıyla Türkiye'nin seçimini Batı bloğundan yana kullanmasının sebepleri irdelendi. Üçüncü bölümde “Türkiye’de Soğuk Savaş ve Sinema” başlığıyla kültürel hayatta önemli yeri olan sinemadaki farklı söylemler karşılaştırıldı. Dördüncü bölümde “Toprak Reformu Tartışmalarında Anti-komünist Söylem” başlığında, Türk çiftçisi için önemli bir konunun ideolojik yorumlarla ne denli uzadığı gözler önüne serildi. Beşinci bölümde “Soğuk Savaş Döneminde Türkiye’de Anti-Amerikan Söylem: Yön Dergisinin Türkiye-ABD İlişkilerine Yönelik Eleştirisi” başlığıyla Türkiye'nin siyasal, ekonomik kültürel düzeyde gelişim göstermesi, kalkınma, emperyalizm ve bağımsızlık sorunu formülüyle açıklama çabalarına yer verildi. Altıncı bölümde “Güvenlikleştirme Teorisi Bağlamında Türkiye’deki Komünist Korkusunu Yeniden Okumak” başlığıyla anti-komünist propagandanın siyaset dili haline gelmesi Türkiye’deki kamuoyu bilincine etkisi açıklığa kavuşturuldu.

Kitabın oluşumunda önemli katkıları bulunan Prof. Dr. Levent Yayla-
göl'e, Doç. Dr. Sevinç Ruitan'a, Dr. Ceyhun Öğreten'e, Öğretim Görevlisi
Mahmut Kaya'ya ve Öğretim Görevlisi Seyran Efilti Atay'a teşekkürlerimizi
sunuyorum.